

Dos savis a la vora de l'Ebre: Abu Bakr al-Turtuxí i Manyà

RAMON ROSALES
Doctor en Filosofia

Crònica

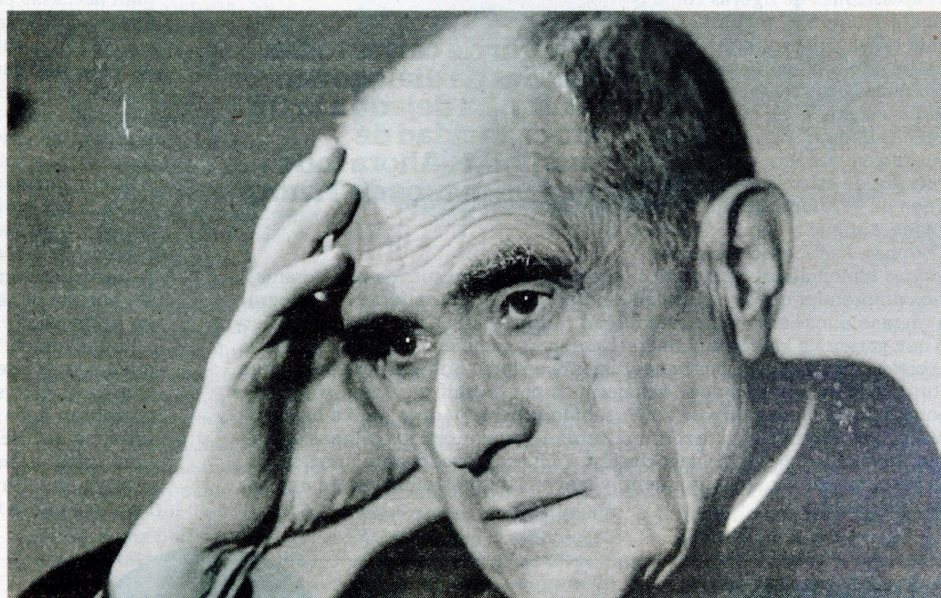
Paral·lelismes. Per a ambdós, el saber no és una arma de domini, sinó un camí per fer el bé, i tots dos coincideixen en la denúncia de la hipocresia del poder

Quan et fas vell (no gran, maleït eufemisme!) t'adones que el passat és qui conforma el teu present i el teu futur. Aquest és el cas d'aquest article que esteu a punt de llegir. Miquel Àngel Llorenç em passà amb timidesa la traducció que havia fet dels poemes de l'obra *La llanterna dels prínceps* d'Abu Bakr al-Turtuxí. Vaig quedar fascinat i en vaig fer una ressenya per a un diari de la seva primera autoedició. Puc afirmar, amb tota la humilitat del món, que a partir d'aquí va començar el reviscolament de la figura d'aquest autor tortosí: Arturo Gaya n'ha fet un disc rodó i la traducció de Miquel Àngel ha estat reeditada per l'editorial Petròpolis.

En aquells moments, estava embarcat en la meua tesi doctoral sobre el pensament de Joan Baptista Manyà i Miquel Àngel tingué la cortesia de fer-ne la correcció lingüística. És així que aquells dos morts, al-Turtuxí i Manyà, em parlaven com ànimes que dialogaven amb intensitat i vehemència en l'escenari del meu esperit. Em sorprengué, us ho he de confessar, la melodia semblant que desprenia la música de les seves paraules.

Abu Bakr, savi musulmà del segle XI, és conegut per la seva defensa de la rectitud, la responsabilitat del governant i la importància de l'ètica individual. Les seves màximes i reflexions poètiques proposen un ideal d'honestetat, humilitat i lucidesa davant el poder. Per la seva banda, Joan Baptista Manyà, teòleg, filòsof, biblista i pedagog del segle XX, abordà qüestions morals, religioses i socials des d'una mirada profunda, crítica i integradora.

La seva obra demostra una preocupació constant per la justícia, el valor del coneixement i la formació interior. Un exemple d'aquesta confluència, de la qual he fet esment, la trobem en la seva concepció del coneixement. Abu Bakr escriu: «No tinguis enveja del savi ni menyspreïs l'ignorant. El coneixement és llum

Retrat de Joan Baptista Manyà, nascut el 1884 a Gandesa. FOTO: PATRONAT MANYÀ

per a qui el busca i silenci per al qui el rebutja».

Aquesta sentència ressona de manera semblant en les paraules de Manyà quan afirma que conèixer la veritat implica necessàriament ser la veritat. Per ambdós, el saber no és una arma de domini, sinó un camí per fer el bé; en tot cas, d'autodomini amb la finalitat de construir una ànima

La traducció de Miquel Àngel Llorenç ha estat reeditada per l'editorial Petròpolis

que lliurement se sotmet a la veritat. Així mateix, tots dos coincideixen en la denúncia de la hipocresia del poder. Abu Bakr aconsella fugir del cortès adulator i rebutja l'opulència buida dels governants. Manyà, des de la seva fe cristiana, critica la religió reduïda al «crostissam» d'interessos terrenals encara que aquesta posició comporti l'ostracisme i el silenciament: «Em si-

tuaria —com penso que hi estic— al costat de la raó i de la justícia. I no em recaria d'ésser altra volta víctima d'incomprensions i acusacions calumnioses, de perdre certs avantatges socials, d'incórrer en postergacions sistemàtiques, d'ésser inclòs en el fitxer dels indesitjables...» (*Les meves confessions*).

Fins i tot en l'àmbit pedagògic, les veus convergeixen. Al-Turtuxí insisteix en la importància de l'aprenentatge continu i la humilitat del deixeble. L'accés al coneixement és possible per a tothom si s'esmerça treball i constància, ningú queda exclòs perquè «Encara que medite, no ho nota la meua ànima; tanmateix una corda forada el granit». Manyà, en la seva obra *El talent* assenyalava que aquest és una potència, una força, que va actualitzant totes les seves possibilitats gràcies a un exercici continuat, de la mateixa manera que la corda forada el granit amb el temps. L'optimisme que mostra Manyà en la possibilitat que tota intel·ligència pugui assolir el talent, no ens ha de fer perdre de vista que en

cap cas aquesta empresa sigui fàcil, si és que això ho ha estat mai: «L'esforç que es requereix per arribar-hi, està a l'abast de tothom; però són pocs els que el realitzen» (*El talent I*). Quant temps tardarà la corda a foradar el granit?

Aquestes coincidències no són casuals ni anecdòtiques. Són l'expressió d'un fons comú: la convicció que el pensament honest, l'acció recta i la recerca de sentit són valors que transcendeixen èpoques i creences. El diàleg entre al-Turtuxí i Manyà no és, doncs, un artífici, sinó la constatació que quan l'esperit humà busca el bé, les paraules poden trobar-se malgrat els segles i les distàncies. Avui, aquest diàleg silenciós entre el savi musulmà i el canonge tortosí ens interpel·la a nosaltres. En un temps de soroll, superficialitat i polarització, recuperar aquestes veus és més que un acte de nostàlgia: és una proposta de camí, un passat que ha de guiar el present i el futur. Escoltar-les és, potser, una manera de retrobar el fil d'una saviesa compartida.